

Гаджієва А., здобувач кафедри адміністративного, кримінального права і процесу
(ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права», м. Херсон, Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ПОДАТКОВІЙ ТА ФІНАНСОВІЙ СФЕРАХ

Одним із векторів розвитку національної системи законодавства є розвиток нормативного регулювання відносин із застосування заходів відповідальності за вчинення правопорушень у податковій та фінансовій сферах.

В основу застосування та теоретичного осмислення змісту відповідальності за вчинення правопорушень у податковій та фінансовій сферах покладається встановлення розуміння категорії «правопорушення» як підстави її виникнення.

Хрестоматійним та загальновизнаним є розуміння категорії «правопорушення» як недотримання встановлених норм [1, с. 1102]. Поширеним є підхід до розуміння правопорушення як суспільно небезпечне діяння, що визначається протиправністю та шкідливістю [2, с. 696]. У теоретичних розробках О.Ф. Скакун встановлюється доцільність розуміння категорії «правопорушення» як «суспільно небезпечне, протиправне винне діяння», якому слідує настання юридичної відповідальності [3, с. 598].

А.Й. Іванський обґрунтував такі ознаки правопорушення, як: протиправність; суспільна небезпека; настання негативних наслідків (таких, що протирічать інтересам суспільства та держави) [4, с. 134].

Таким чином, в межах даного дослідження є прийнятним розуміння правопорушення як протиправного діяння, що характеризується суспільною небезпекою та настанням негативних наслідків чи створенням такої загрози.

До ознак правопорушень безумовно варто віднести і встановлення їх виду та форми, що також впливає на їх кваліфікацію. Правопорушення є протиправним діянням, що означає допустимість його вчинення як у формі дії, так і у формі бездіяльності.

Вживаним є підхід до розуміння правопорушень у фінансовій та податковій сферах, що пов'язується із вчиненням протиправних діянь, що посягають на систему справляння загальнообов'язкових та місцевих платежів задля забезпечення функціонування держави [5].

Одним із перших нормативних формулювань розуміння фінансового правопорушення є підзаконний акт, яким є наказ Головного контрольно-ревізійного управління України від 03.10.1997 р. № 121, яким затверджується Інструкція про порядок проведення ревізій і перевірок органами державної контрольно-ревізійної служби в Україні. У зазначеному акті фінансове правопорушення розумілось як «дія або бездіяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання всіх форм власності, об'єднань громадян, посадових осіб, громадян України та іноземних громадян, наслідком яких стало невиконання фінансово-правових норм» [6].

Згідно із Наказом державного комітету з будівництва та архітектури від 29.04.2004 р. № 91 «Щодо затвердження Інструкції про організацію та проведення комплексних контрольних заходів фінансово-господарської діяльності на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління Держбуду України» визначається, що фінансовим правопорушенням є дія або бездіяльність на підконтрольних об'єктах, наслідком яких стало невиконання фінансово-правових норм, що призвело до заподіяння форм власності, порушення інтересів об'єднань громадян,

посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, інтересів та можливостей для громадян України та іноземних громадян [7].

Отже, у Наказі державного комітету з будівництва та архітектури від 29.04.2004 р. № 91 «Щодо затвердження Інструкції про організацію та проведення комплексних контрольних заходів фінансово-господарської діяльності на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління Держбуду України» відбулось не лише закріплення ознак фінансового правопорушення, але і було встановлено суб'єктний склад таких правопорушень.

Застосування заходів та засобів відповідальності за вчинення правопорушень у податковій сфері переслідує мету відновлення правопорядку в сфері справляння податків і зборів, що досягається через використання фінансово-правових санкцій [8, с. 101-104].

При цьому для застосування заходів відповідальності як у фінансовій, так і у податковій сферах, визначається нормативним встановленням специфічного процесуального порядку та наділенням для кола уповноважених суб'єктів правозастосувальної діяльності, в результаті якої ухвалюється акт індивідуальної дії – акт про притягнення до відповідальності [9, с. 150-154].

Таким чином, розуміння змісту правопорушень у фінансовій та податковій сферах має виходити із встановлення його протиправності, суспільної небезпеки та шкідливості. При цьому ефективність заходів відповідальності за вчинення правопорушень у фінансовій та податковій сферах залежить від здатності застосованих до порушників санкцій досягти правомірного компенсаторного впливу на охоронювані законом правовідносини.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD). уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун». 2009. 1736 с.
2. Великий енциклопедичний юридичний словник. за ред. Ю. С. Шемшученка. К. : Юрид. Думка. 2007. 992 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник; видання 2-е, перероблене і доповнене. Харків : Еспада. 2009. 752 с.
4. Іванський А. Й. Фінансово-правова відповідальність в сучасній Україні: теоретичне дослідження : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Одеса. 2009. 479 с.
5. Фінансове право : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Л. К. Воронова, М. П. Кучерявенко, Н. Ю. Пришва та ін.. К. : Правова єдність, 2009. 395 с.
6. Про затвердження Інструкції про порядок проведення ревізій і перевірок органами державної контрольно-ревізійної служби в Україні: наказ Головного контрольно-ревізійного управління України від 03.10.1997 р. №121. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0906-99#Text> (втратив чинність)
7. Щодо затвердження Інструкції про організацію та проведення комплексних контрольних заходів фінансово-господарської діяльності на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління Держбуду України : Наказ Державного комітету з будівництва та архітектури від 29.04.2004 р. № 91. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va091509-04#Text> (втратив чинність).
8. Данілов С.О., Касьяненко Л.М. Фінансова відповідальність у податкових правовідносинах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. № 60. С. 101–104.
9. Літвінцева А. Фінансова відповідальність за порушення податкового законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 6. С. 150–154